

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 177

פרשת 'פקודי' - ה'תשפ"ד / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורה י"א אות ד'

נאמנות משה / סמיכות בין פרשת שקלים לפקודי / והייתם נקיים מה' ומישראל / סיפור שהיה לי מו"ר ראש הישיבה ר' שמואל / המשכן בחורבנו מגן על ישראל בזמן הגלות / במ"ב מסעות במדבר שיברו ישראל את כח הסטרא אחרא / טל אורות ל"ט מלאכות ול"ט מלקות / כשאין תוספת קדושה מגיעים לארבעים יכנו / ע"י פגם הברית האדם משתגע / שתי בחינות בל"ט מלאכות / זה שיש צדיקים שקשה בפרנסה זה משם 'היכלי התמורות' / דברי רבינו בקשר בין פרנסה ברוח לתיקון הכללי / זהירות בפירוים - כזית וגם בפתות מכזית / הפתרון לפירוים שנשארים / להיזהר הרבה בחלה של שבת שמתפוררת מאוד / לחם עצלות - לחם מהמכולת / יש אומרים שפיתות בשבת זה לא מהודר / מעשה בגמ' על יהודי שנזהר הרבה על הפירוים הלחם / ראיות אסורות גורמות מיד הפסד בפרנסה / ביאור ענין פירוים דמחא שמזרקים דרך העין / קליפות, קלי' נוגה, והקדושה / ט"ל אורות הם מילוי יה"ו / המעשה של ברוריה שבטעה בתלמיד שלמד בלחשה / 'כבד פה' - 'כבוד ולא ידום' / גאון וניאוף - פגם הברית, תלויים זה בזה / התורה מאירה לו למקומות שצריך לעשות בהם תשובה / התפארות המשכן גם בחורבן נמשכת לבתי ישראל / כשאדם מגיע לידו משכון - זה בחינת חורבן המשכן / הסיבה שצריך המלוה לרחם על הלווה בענין המשכון / הסיבה שצריך לפאר ולחמם את בתי הכנסת והמדרש / אסור לבנות בית גבוה יותר מבית הכנסת / ללמד זכות על מה שבונים היום יותר גבוה מבית הכנסת / להיזהר בחלל הפנימי של הסלון / בית הכנסת המגדל בשכונת בית וגן

השיעור לרפואת שלמה של שרון בן נעמי נעמי יאל נא רפא נא לו'

נאמנות משה

א. "אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה וגו" (שמות לח, כא) משה רבינו היה גבאי נאמן ומסור, ואף על פי שכל ישראל סמכו עליו, וידעו שמשה רבינו נאמן, בכל זאת כשנסתיימה מלאכת המשכן, וכשמששה עשה את החשבון התברר שנשאר עודף ממה שתרמו ישראל במחצית השקל, ולרגע הוא לא זכר את זה, עד שזכר שעשו מהכסף שנשאר את 'זוי העמודים'. משה רבינו פחד אפילו על סכום קטן של כסף שנשאר, והכל מכח ישרותו ונאמנותו הגדולה.

סמיכות בין פרשת שקלים לפקודי

ב. בשבת קראנו את 'פרשת שקלים', והשבת נקרא את פרשת פקודי, כך יוצא לפעמים בשנה מעוברת. ויש קשר בין 'פרשת שקלים' לבין 'פרשת פקודי', פרשת שקלים מדברת לישראל שיתנו הצדקה, ופרשת פקודי מדברת לגבאי צדקה כמה הם צריכים להיות נאמנים, ולתת דין וחשבון לישראל.

והייתם נקיים מה' ומישראל

ג. כתוב בירושלמי שקלים (דף ת.ו.) 'אדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום, ולומדים זאת מהפסוק (במדבר לב, כב): 'והייתם נקיים מה' ומישראל', ולא מספיק מה שאני נקי כלפי שמיא - מה', וצריך להיות נקי גם אצל ישראל, כי אסור שהבריות יחשדו בו אפילו אם הוא באמת נקי, ואפילו שאתה צדיק, תשתדל שלא יהיה לשום יהודי שום חשד עליך, וזהו: 'והייתם נקיים מה' ומישראל'.

סיפור שהיה לי מו"ר ראש הישיבה ר' שמואל

ד. יש לי סיפור מלפני כ-35 שנים, כשהייתי בישיבת 'מעלות התורה' אצל מו"ר ראש הישיבה רבי שמואל אויערבך זצ"ל, ושם הוא היה הכל - הוא היה ה'ראש' ישיבה וה'מגיד' שיעור' והמשגיח,

וה'אב בית', הוא היה הכל. ובפרט אחרי שנפטרה אשתו הצדקת, אז הוא היה גר איתנו בבניין של הפנימיה, וזכינו להיות קרובים אליו מאוד. הוא גם לקח על עצמו עוד תפקיד לא פשוט, שגם לא מתאים לכבודו, וזה לעורר את כל הבחורים.

יום אחד באמצע לימוד בבית המדרש הייתי צריך להביא ספר כלשהו מהפנימיה, והלכתי להביא את הספר מהחדר שלי, ופגשתי את ראש הישיבה מסתובב בפנימיה. וניגשתי אליו ואמרתי לו: ראש הישיבה, מדין 'והייתם נקיים מה' ומישראל' - אני צריך לומר להרב, שבאתי מבית המדרש להביא ספר, ואני לא סתם מסתובב בפנימיה באמצע הסדר. הוא חיבק אותי חזק, ושמח על מה שאמרתי, כי כך לא יהיה לו שום חשד עלי ע"י שאמרתי לו את זה.

חז"ל אומרים (שבת צו.): "אמר ריש לקיש: החושד בכשרים לוקה בגופו", שהרי משה אמר על ישראל (שמות ד, א): 'והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי'. ולקה, שנאמר (שם ד, ו): 'והנה ידו מצרעת פְּשָׁלָג'. אם אדם חושד ביהודי שהוא לא בסדר, ובאמת אותו יהודי הוא כשר, העונש שלו ללקות בגופו, פתאום הוא הולך ונופל ומקבל מכה, או נתקע בקיר וכו' - בשביל מה צריך את זה? לכן תהיה נקי תמיד בין כלפי שמיא ובין כלפי ישראל.

משה רבינו ידע שהכל נעשה כהוגן גם בלי שהוא ייתן דו"ח לאף אחד על כספי המשכן, אלא שמששה לימד אותנו כאן מידה חשובה שנקראת: 'והייתם נקיים מה' ומישראל', שאף אחד מישראל לא יחשוד בך. הרי 600,000 נשמות ישראל זה 600,000 דעות, (כמו שיש פתגם: מיליארד סינים דעה אחת, שני יהודים שלוש דעות), ואם כן זה לא פשוט לצת ידי חובת כולם, ולכן כדי שלא יחשדו, משה רבינו נותן דין וחשבון לפני כל ישראל.

המשכן בחורבנו מגן על ישראל בזמן הגלות

ה. ודווקא כאן בפרשת פקודי קודם הדין וחשבון מכל כספי המשכן, כתוב: "אלה פקודי המשכן משכן העדת וכו'". אומר רש"י: המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שהתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל, עכ"ל. מסביר רבי נתן (ליקוטי הלכות ברכות השחר ה, מה) זה לא סתם שהמשכן התמשכן, אלא שהכוח של המשכן כל כך גדול, שהוא מגן עלינו לא רק בזמן שהוא בנוי, אלא גם בזמן שהוא חרב הוא מגן על עם ישראל. יוצא, שלמשכן יש כח - שגם מתי שהוא חרב להגן על עם ישראל. גם בית המקדש נקרא בשם 'משכן', כי הוא ניטל כמשכון עלינו, אבל זה שהוא מגן עלינו גם אחרי חורבנו, זה מגיע דווקא מהכוח של המשכן שעשו ישראל במדבר.

אחד הדברים שהיו במשכן זה שבכל מ"ב (42) מסעות שכתובים בפרשת מסעי, בנו בהם ופרקו את המשכן, ואפילו שלפעמים זה היה זמן קצר, יש מקומות שבהם בנו את המשכן אפילו בשביל יום אחד או חצי יום, ושוב פרקו אותו, ויש חניות שבהם נשארו כמה שנים. המקום שבו היו הכי הרבה זמן זה היה בקדש שבו ישבו 19 שנה. הפירוק של המשכן זה בחינת 'משכן בחורבנו', וזה בא כדי להגן עלינו גם בימי הגלות, ע"י שנמשכת מפירוק המשכן קדושה לבתי

רבינו הקדוש, שלמה אדם מגיע לידי עוונות, ולל"ט מלקות, בגלל שלא הוסיף על עצמו גדרים של קדושה, כי כידוע עיקר הקדושה היא של האדם בברית קודש.

כשהיו משבחים מישהו לפני רבינו, הוא היה אומר: "העיקר זה אם הוא שמור בקדושת הברית, אם הוא קדוש בברית, ואם לא, לא שווה כלום. קדושת הברית זה עיקר העיקרים, וזה ההתחלה והסוף של עבודת ה' של כל יהודי. וממילא זה גם כשאדם נופל בחטאים ח"ו, איך אדם מגיע לידי ל"ט מלקות, הרי זה דבר לא מובן. אדם בא לאכול חֶלֶב, ויש שני עדים שמתרים בו שאם יאכל את החֶלֶב יקבל ל"ט מלקות, והוא לא שומע ואוכל. וקשה, איך למרות ההתראה, הוא מוכן בשביל חתיכת חֶלֶב לקבל ל"ט מלקות, הרי זה ממש כמו שיגעון? אלא בגלל שהוא פגום בברית קודש, זה גורם לו לבלבל את המוח שלו.

ע"י פגם הברית האדם משתגע

ט. רבינו כותב (תורה ל"ו אות ו'), וז"ל: 'זֶה שִׁבְתְּבוּ חֲכָמֵי הַרְפוּאוֹת, שֶׁהִסְרוּ רְפוּאָה לְמִשְׁגָּע' (לא שמותר לעשות את זה). ובאמיתות זה קשור אחד לשני, כי רבינו אמר כשאדם ח"ו פגום בברית, הוא פוגם במוחין שלו, שהם 'חכמה' ו'בינה', עד כדי כך שהוא משתגע, ומריבוי הפגם של הברית מזה נעשים משוגעים. אדם יכול להיכנס לאיזון תאוה חזקה (אכילה, שתיה, ניאוף) ואתה לא מבין, מה יש לך מהחֶלֶב הזה, הוא כמו מסומם לתאוה מוכן לאכול, ואפילו שיקבל ל"ט מלקות. אלא למה אדם מקבל מלקות, בגלל שלא הוסיף על עצמו קדושה בברית, ואז הוא מגיע לעשות לאוים שיקבל עליהם ל"ט מלקות.

שתי בחינות בל"ט מלאכות

י. עוד כותב רבינו בתורה י"א אות ד', שיש ט"ל מלאכות. אומר רבינו שיש בהן שתי בחינות, יש בחינת ט"ל מלאכות של המשכן בבנינו, ויש ל"ט מלאכות של המשכן בחורבנו. יש מלאכות שאתה עושה אותם בקדושה, מובא בזוהר (תרומה קמט). א"ר יִצְחָק, הָאֵל חֲמִינָן דְּעוֹבְדֵי דְמִשְׁכְּנָא, בְּגוֹנָא דְּעוֹבְדֵי דְשָׁמַיִם וְאֶרֶץ" (אני רואה שמעשה המשכן, הוא כמעשה שמים וארץ). אדם שזוכה לעשות משא ומתן באמונה ובקדושה, הוא נחשב כמו בונה משכן. כלומר, ע"י המלאכה שלך בגשמיות, אתה עושה 'מעשה בראשית' וזה בחינת ל"ט מלאכות שבצד הקדושה, ויכול להגיע דרכם לבחינת ט"ל אורות.

זה שיש צדיקים שקשה בפרנסה זה משם 'היכלי התמורות'

יא. אבל אדם שטורח ומתייגע קשה על הפרנסה, הוא בבחינת הקללה שנתקלל אדם הראשון (בראשית ג, יז): "בְּעֵצְבוֹן תֹּאבְּלֶנָה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ". אמנם אומר רבי נתן בלקוטי הלכות (חו"מ טוען ונטען ה, יד), אף על פי שבמצב המתוקן צריך להיות שהצדיק תהיה לו הפרנסה בקלות, והרשע יהיה לו פרנסה בקושי. אבל בגלל 'היכלי התמורות' – שכבשו את הטוב להסטרא אחרא על פי הרוב זה מתהפך. אבל צריך לדעת מה המצב המתוקן, והוא – שאדם שקדוש בברית, הוא לא צריך לעבוד כמעט בכלל בגשמיות,

כנסיות ובתי מדרשות, שהם מקבלים את הקדושה מהענין של פירוק המשכן.

חז"ל בגמ' (מגילה כט.) בפסוק (יחזקאל יא, טז): "וַיֹּאֲהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעַט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם". כי גם אם אחרי החורבן נמשך קדושה במקדש מעט – בבתי כנסיות ובתי מדרשות. וזה מגיע מהענין של פירוק המשכן. שזה מעין בחינת 'משכן בחורבניה', וכדי להבין את הענין נקדים עוד.

במ"ב מסעות במדבר שיבח ישראל את כח הסטרא אחרא

ו. יש ג' דברים לקרוא אותן בערב פסח. א. סגולת רבי שמשון מאוסטרופולי לקרוא סדר קורבן הפסח. ב. קריאת מ"ב המסעות. ג. מ"ב מסעות מכוונים כנגד מ"ב אותיות של שם של – 'אנא בכח'. וכל מ"ב אותיות של שם קדוש מ"ב, היו בכל מסע מ-42 מסעות. כמו שאומר הזוהר (פרשת תצוה דף קפג:) על הפסוק (דברים ח, טז) "הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נֶחֱשׁ שָׁרָף וְעָקְרָב וְצִמְאוֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם", שבארבעים ושתיים מסעות שהלכו עם ישראל במדבר – ששם מקום שליטת החיצונים ומקום הטומאה, בהליכתם במדבר הם כבשו את הסטרא אחרא ושיברו את כוחו תחת רגליהם.

וכן כשבנו את המשכן במדבר, ביררו משם את ניצוצות הקדושה וכך ניצחנו את הסטרא אחרא. כשיוצאים לגלות – זה כמו הבחינה של היציאה למדבר, וכמו במדבר מקום הסטרא אחרא היה משכן, כך בכל גלות וגלות אנחנו צריכים משכן או מקדש מעט – שזה בתי כנסיות ובתי מדרשות, כדי להגן עלינו, למשוך את קדושת המשכן והמקדש גם בגלות. ועל כן מאוד חשוב לעשות שכל בית כנסת יהיה יפה ומפואר, וצריך "לְרוֹמֵם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ" (עזרא ט, ט), וכמו שדרשה הגמ' בשבת (דף יא.) פסוק זה על בתי כנסיות. וגם את אלו שהם רק זמניים, תמיד שיהיה בית כנסת מפואר ויפה, בבחינת בית המקדש, כי דווקא ע"י ההתפארות והיופי הזה, ע"י זה זוכים לעשות יותר ויותר את הברור. ובהמשך נחזור לענין הזה.

טל אורות ל"ט מלאכות ול"ט מלקות

ז. בליקוטי מוהר"ן (תורה י"א אות ד') רבינו מסביר שיש ג' בחינות של ט"ל (ל"ט): יש בחינת ט"ל אורות, יש בחינת ל"ט מלאכות בשבת, ויש בחינת ל"ט מלקות. הדבר הטוב ביותר זה ט"ל אורות, ובאמצע זה ל"ט מלאכות, והגרוע זה ל"ט מלקות. ונתחיל מהסוף ל"ט מלקות – כתוב בפסוק (דברים כה, ג): "אֲרַבְעִים יָכֶנּוּ לֹא יִסִּיף". וחז"ל למדו (מכות כב:) שארבעים – זה שתגיע עד ארבעים לא כולל (במספר ארבעים – מנין שהוא סוכם את הארבעים).

כשאין תוספת קדושה מגיעים לארבעים יכנו

ח. כתוב (ויקרא יט, ב): "קִדְשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", כותב רש"י (בשם המדרש ויקרא רבה כד, ו) "הוּו פְּרוּשִׁים מִן הָעֵרְוִית וּמִן הָעֵבִירָה, כֹּל מְקוֹם שֶׁאֵתָהּ מוּצָא גֵדֵר עֲרוּוָה, אֵתָהּ מוּצָא קָדוּשָׁה". ומסביר רבינו, אם אתה מוסיף גדר (סייג) – אתה מוצא שם קדושה, אבל אם אתה בבחינת "לֹא יִסִּיף" – שלא הוספת לעצמך גדר קדושה, אזי מגיע ל"אֲרַבְעִים יָכֶנּוּ" – מלקות ארבעים, ולמה? בגלל שהוא לא הוסיף על עצמו גדר קדושה. זו דרשה מקורית של

פגמים שמאבדים את הפרנסה. וכידוע שביום שישי יש ניסיונות של כעס, וכעס הכי מאבד את הפרנסה, כמבואר בלקוטי מהור"ן תורה ס"ח. ובשבת יש ניסיונות של הפירורים הקטנים של החלה שמתפזרים, ואז דורכים עליהם, ולדרך על פירורים זה ביוזי אוכלים (ואפילו שהם פחות מכזית), וזה גורם לעניות.

ולכן מאוד חשוב אחרי כל סעודה בשבת, לקחת מטאטא ולכבד את הרצפה מהפירורים. בבתים שלנו שיש רצפה מותר לכתחילה לכבד את הבית בשבת, לעומת זאת, ברצפה שהיא קרקע, אסור לטאטא את הבית, משום משווה גומות, שזה תולדה של בונה, כמו שפסק בשו"ע (סי' של"ז ס"ב): "אסור לכבד הבית, אלא אם כן הקרקע מרצף, ע"כ. ומאוד חשוב להיזהר בשבת ובפרט בבית עם ילדים, שהפירורים לא יתפזרו ולא ידרכו עליהם.

כתוב בפסוק (בראשית מז, יב): "ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף", ופירש"י: לפי הצריך לכל בני ביתם לשובע". ולמה כתוב לחם לפי הטף? מפני שאדם מבוגר הוא אוכל, אבל ילד אוכל קצת ומפורר הרבה, וזה הכוונה לחם לפי הטף. ולכן בבית שיש בו ילדים קטנים צריכים יותר להיזהר בפירורים, חשוב לטאטא אחרי כל סעודה.

לחם עצלות – לחם מהמכולת

טז. כתוב בפסוק (משלי לא, כז): "צופיה הליכות ביתה ולחם עצלות לא תאכל" – בדרך הלצה: לחם עצלות זה – לחם של אנגיל שקונים במכולת, כי אם אישה לא מכינה לחם וחלות בבית, וזוכה לעשות הפרשת חלה, אז הם אוכלים לחם עצלות. יש לאשה ג' מצוות ר"ת חנ"ה: חלה, נדה, הדלקת הנר. אשה שאופה חלות בערב שבת ומפרישה חלה, לרוב הלחם הביתי, לא מתפורר כל כך, כיון שאין בו את החומרים שיש בלחם התעשייתי, ומרוויחים בזה להינצל מהפירורים של החלה.

יש אומרים שפיתות בשבת זה לא מהודר

יז. לגבי פיתות ראיתי כתוב באיזה ספר, שזה לא כבוד שבת, שהרי כתוב במן שהיה משונה בטעמו, ובריחו ובצורתו, ולכן עדיף דוקא חלות של שבת – שמייוחדות לשבת, כי הן משונות בטעמם בריחן ובצורתן, מהלחם של ימי החול, לעומת זאת, הפיתות או לחם רגיל, זה פחות מתאים לשבת. ולאלו שאוהבים מאוד פיתות, יכולים לבצוע עליהן, ולמרות שזה פחות מכובד לשבת, מצד שני יש מעלה לפיתות, כי הפיתות לא מתפוררות, ומי שמכין פיתות לשבת, כדאי שיעשו להן צורה מיוחדת כדי שיהיו שונות. ואגב, עם פיתות קל יותר לעשות את הסגולתא' של י"ב לחכמים שנוהגים המקובלים, ובאמת אבא שלי הרבה שנים היה עושה לחם משנה על פיתות, והיה מסדר י"ב פיתות בשני סגולים שזה פיתות, ועליהם עוד שש, יחד זה י"ב לחכמים. ובפיתות זה מסודר טוב, והם עומדים יפה ולא נופלים. בכונה אני אומר הרבה מעלות לכאן ולכאן, כדי שכל מה שנעשה יהיה טוב ומהודר.

הזהר הקדוש הנ"ל בפרשת פינחס אומר, שמי שמזלזל בפירורין גורם לעצמו עניות, ומי שקשה לו בפרנסה, אם יקבל על עצמו מאוד להיזהר בלחם, וגם ללמד את הילדים שלא יהיה שאריות ופירורים

והמלאכות נעשות לו ממילא ובקלות. ואדם שלא מתקן בברית, הוא בקללה של "בעצבון תאכלנה" ואין לו פרנסה טובה כסדר.

דברי רבינו בקשר בין פרנסה ברוח לתיקון הכללי

יב. הרבה אנשים שואלים: מה הקשר בין תיקון וקדושת הברית לבין פרנסה טובה ברווח. והתשובה, רבינו אומר בלקוטי מהור"ן (תורה כ"ט אות ה'), וז"ל: ובזה תלוי פרנסה בלי טרחה, שהוא פחינת (שמות טז, ד) "לחם מן השמים". הינו על ידי תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית, שהוא פחינת (משלי ל, יט) "דרך הנשר בשמים". וזה (במדבר יא, ז) "והמן פזרע גד הוא" – זרע גד, דא טפה חורפתא (תקונים תיקון כ"א דף נד). הינו פחינת "ונוזלים מן לבנון" שזה פחינת תיקון הברית, שבוזה תלוי פרנסה בלי טרחה, שהוא פחינת 'מן' – פחינת "לחם מן השמים" כנ"ל. כי פרנסה שהוא בטרחה ובכבודות, הוא מחמת שלא תתקן תיקון הכללי, שהוא תיקון הברית. כי מאן דזרק פרוזין דנהמא עניות דדף אבתרה, כל שפן מאן דזרק פרוזין דמחא (זהר פינחס ח"ג דף רמד), עכ"ל.

זהירות בפירורים – כזית וגם בפחות מכזית

יג. סיום דברי רבינו בהבאת הזהר מסבירים את הכל, הזהר אומר: שאדם שזרק פירורי לחם, שר העניות רודף אחריו. יש פירורים של כזית ויש של פחות מכזית, וגם על פירורים פחות כזית צריך מאוד להיזהר, ואע"פ שפשט הגמ' בברכות (דף נב:), שפירורין פחות מכזית מותר לאבד ביד, הכוונה רק שאפשר להשליך אותם למים, אבל אסור לנהוג בהם בזיון כמו לדרך עליהם. וכמו שכתבו התוס' שם (ד"ה פירורין), שהמאבד אותם קשה לעניות, וכמו שמבואר המעשה בגמ' בחולין (נביא אותו לקמן). והגרי"ש אלישיב בהערות שלו למסכת חולין, כתב בזה, כי שאלו אותו בשיעור: האם כל פירור פחות מכזית זה בסדר, או כשמצטרפין לכזית אסור? והשיב: הרבה אחרונים ס"ל לחומרא. ועיקר הקפידא על כך רק כשדורכים עליהם – זה קשה לעניות. אך לאבד ע"י מים שרי, ע"כ.

הפתרון לפיחרים שנשארים

יד. וזה דבר שחשוב להקפיד בו, ובפרט בדור שלנו שיש בו הרבה שפע, ולפעמים בבית לפעמים נשאר לחם, ואז זה נזרק, וצריך מאוד להיזהר בזה, אם נשאר פרוסת לחם, הדבר הכי טוב זה לתת לציפורים ולעופות ולחיות שיאכלו את זה, אבל אסור לזרוק לחם כמות שהוא לפח כי זה בזיון ללחם. ורק אם אין ברירה כגון מי שגר בעיר ולא נותן לציפורים (בגלל הלכלוך שהן עושות) אז שיעטוף את זה בשקית ניילון (ועדיף שקית בתוך שקית), ולהניח את זה בפח. ושוב, הדבר כי טוב שיאכלו את זה, וכל זה בלחם מכזית ומעלה. אבל בפירורים פחות מכזית, מעיקר הדין זה לא אסור, אך צריך להיזהר גם בהם, ובעיקר להיזהר לא בהם לנהוג בהם בזיון.

להיזהר הרבה בחלה של שבת שמתפוררת מאוד

טו. וכן להיזהר בחלה של שבת, שהיא פריכה ויש לה הרבה פירורים. יום שבת זה הזמן החשוב יותר מכל השבוע לענין הפרנסה, כי מבואר בזהר יתרו (ח"ב דף פח). שמשבת ניזונים כל ששה ימי השבוע. ותמיד סביב זמן חילוק הפרנסה לאדם, יש ניסיונות של

קליפות, קלי' נוגה, והקדושה

כא. רבינו אמר: שיש שלוש בחינות של ל"ט: ט"ל אורות, ל"ט מלאכות, ו-ל"ט מלקות. ל"ט מלקות – זה בקליפה, היינו ג' קליפות רעות: 'ענן גדול רוח סערה ואש מתלקחת'. ל"ט מלאכות – זה בחינת קליפת נוגה שיש בה טוב ורע, כי או שזה בחי' משכן בחורבנו – ל"ט מלאכות ביגיעה, או שזה משכן בבנינו – בחינת ל"ט מלאכות כנגד עובדא דמעשה בראשית, שזהו שקליפת נוגה נכללת בקדושה. והכי גבוה מכולם – זה ט"ל אורות, שזה הבחינה של שבת קודש, שאין בה שום מלאכה.

ט"ל אוחת הם מילוי י"ו

כב. ומה זה ט"ל אורות? רבינו מסביר, שזו האות ו', וז"ל: פרוש, פי שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת רֵאשׁוֹנוֹת, שֶׁל שֵׁם הַיְיִוָּה בְּמִלּוֹי אֱלֹפִיָּין (יו"ד ה"א וא"ו) הם פְּגִימְטָרִיא ט"ל, וְהֵם בְּחִינַת טַל אֲוֹרוֹת, וְהֵם כְּלוּלִים בְּהִוְאִי שֶׁל הַיֵּשׁ (עיינין זוהר תצא ח"ג רפ:), עכ"ל. היינו: יו"ד=20, ה"א=6, וא"ו=13 – ויחד הגענו ל-ל"ט = ט"ל אורות. ואומר רבינו, שיש בחינה של 'כבוד פה' – שאדם לא יכול לדבר בתורה, (יש כאלה שיכולים רק לקרוא בעיניים, אבל הפה שלהם כבד). כשאדם קורא בעיניים, עיקר מה שהוא מפסיד זה את הזיכרון.

המעשה של בחריה שבעטה בתלמיד שלמד בלחשה

כג. הגמרא בעירובין (דף נד:) אומרת שברוריה אשתו של רבי מאיר הייתה חכמה גדולה בתורה, והיא היתה יושבת בעזרת נשים, ושומעת את דברי התורה שרבי מאיר היה מלמד את התלמידים, ואת התורה שהתלמידים היו לומדים. אבל היא היתה יכולה לשמוע רק כשלוּמדים בקול רם. ופעם היה תלמיד שלמד את הלימוד שלו בשקט, וברוריה רצתה לשמוע את דברי התורה, ולא יכלה לשמוע אותו, ואז היא ירדה לבית המדרש, ובלי לחשוב פעמיים נתנה לו בעיטה לפני כולם. והוא לא הבין למה קיבל ביזיון, אמרה לו ברוריה: אתה לא יודע פסוק (שמואל ב' כג, ה): 'כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי – עֲרוּכָה בְּכָל וְשִׁמְרָהּ', אם התורה ערוכה ברמ"ח איבריך, היא שמורה, אבל אם לא, היא אינה שמורה, כי אדם שלומד בשקט ורק קורא בעיניים, הוא מבין הרבה פחות טוב, וגם לא נשמר לו בזיכרון, אבל כשאדם לומד בקול, הלימוד נשמר בזיכרון. ולכן יש יצר הרע ללמוד בשקט, כי יצר הרע יתן לך ללמוד אבל בלי ריכוז ובשקט.

'כבוד פה' – 'כבוד ולא ידום'

כד. אדם שלומד בשקט הוא בבחינת 'כבוד פה'. ורבינו מביא את הפסוק (תהלים ל, יג): 'לִמְעַן וְיִמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אוֹדְךָ' – מה הפשט 'כבוד ולא ידום' – הכבוד זה היפך של בחינת 'כבוד' (בלי ו'). כשאדם מושך את הו' של הקדושה – שזו האות המרמזת על קדושת הברית, הוא הופך מ'כבוד' ל'כבוד פה', וכן להיפך כשהוא שומר את הברית, אזי מושך את אות ו' לתוך 'כבוד', ונעשה 'כבוד ולא ידום' – לא שותק, ולימודו בקול ובכוונה.

מאה וניאוף – פגם הברית, תלים זה בזה

כה. רבינו מסביר לפני כן (אות ג') שיש שני דברים שהם תלויים אחד בשני, והם: גאוה ופגם הברית. אדם שמתגאה ומחשיב את עצמו,

שמתבזים, שלא יזרקו פירורים על הרצפה, ולא לדרוך עליהם, אז בעז"ה תבוא לו פרנסה בשפע ובקלות, כי השר של העניות לא יוכל לתפוס אותו.

מעשה בגמ' על יהודי שנהר הרבה על הפיחור הלחם

יח. מסופר בגמ' (חולין קה:) על יהודי אחד, שהשר של העניות מאוד רצה לתפוס אותו, והוא לא יכל, כי היה נזהר היטב בפירורים של לחם. יום אחד הוא אכל על שפת הנהר, ונפלו כמה פירורים על הדשא. אמר שר העניות: "עכשיו הוא יפול בידיים שלי". אלא שראה שר העניות, שבסוף הארוחה הוא מביא מעדר ועקר את כל העשבים שנפלו שם הפירורים, וזרק את הכל לנהר, כדי שלא ידרכו על זה. ואז הוא שמע את השר של העניות, שאומר: "ווי דאפקיה מביתיה" (אוי לי שהבריחני מביתו), כמה אני רודף אחריו להכשיל אותו, והוא לא נותן לי. לכן דווקא כשאדם רואה שהמצב הכלכלי לא פשוט שיזהר בענין הזה של הפירורים של הלחם, כדי שיוכה לישועה בפרנסה.

ראיות אסורות גורמות מיד הפסד בפרנסה

יט. וממשיך הוזהר: "מֵאֵן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּנִהְמָא, עֲנִיּוֹת רְדִף אֶבְתְּרָה, כֹּל שֶׁכֵּן מֵאֵן דְּזָרַק פְּרוּרִין דְּמִחָא" – שזה 'פגם הברית' שלא יהיה לו פרנסה ועניות תרדוף אחריו. הפירורים של המות, זה לא רק הפגם של הוצאת שז"ל, אלא גם בעיניים, אם אדם רואה דברים אסורים, זה נקרא שזורק את הפירורים של המות. ואדם ישים לב, של פעם שהוא נכשל בעיניים, אחר כך יהיה לו הפסד בממון, זה תמיד הולך ביחד. ואם אדם זוכה לשמור על קדושת העיניים שלו, הממון שלו ג"כ שמור, ורואים את זה במוחשי.

רבינו אומר בלקוטי מוהר"ן (תורה קפ"ז) רבינו שבארץ ישראל אם ח"ו אדם חוטא, הוא מקבל את העונש מיד, וכמו שנאמר (איוב כ, כז): "יִגְלוּ שָׁמַיִם עֹנֵו וְאָרֶץ מִתְקַוְמָה לֹ" – בארץ ישראל לא מחכים מהשמים מדי עם העונש כדי לרמוז לאדם שיעשה תשובה.

ביאור ענין פירורין דמוחא שזרקים דרך העין

כ. למה פגם העיניים נחשב לזריקת פירורין דמוחא? מסביר רבינו בליקוטי מוהר"ן (תורה ע"ו), וז"ל: בְּהִסְתַּכְלוֹת יֵשׁ אוֹר הַיֵּשָׁר וְאוֹר הַחוּזָר. דְּהַתְּפִשְׁטוֹת הָרְאוֹת, הוּא אוֹר הַיֵּשָׁר. וּבְהִגִּיעַ לְרְאוֹת דְּבָר שְׁחָפִין, הוּא אוֹר הַחוּזָר. והכוונה כשהעין רוצה לראות משהו, היא מוציאה 'אור ישר' שפוגע בחפץ, והאור חוזר חזרה לעין. ולכן יש בעין בחינת 'פירורין דמוחא', כי הכוח הזה יוצא מהמוח, וכשמסתכלים ח"ו בדברים אסורים (בפרט הנופלים באינטרנט) זה נקרא שזורקים פירורים של המוח, וזה גם כן גורם לעניות. ולכן שמירת העיניים זו סגולה לעשירות. מה התיקון לפגם העיניים ולפגם הברית? – אמירת עשרה מזמורים של 'תיקון הכללי' בכוונה זה סגולה מיוחדת לתקן את הברית והעיניים של האדם.

ולכן אדם שנופל לקושי ב-ל"ט מלאכות של עשייה, הוא בבחינת: 'חורבן המשכן'. ולהיפך אם הוא מתפרנס בעשירות ובקלות ולא מתייגע, והפרנסה הולך לו טוב ונעים, זה נקרא 'משכן בבנינו'.

על־ידי־זה נתעלם ההתפארות של ישראל, ונמשך רב השפע להם וכו', כנ"ל, עד שמכרחין לבוא להלואות ולמשכון, שהוא בחינת חרבן בית־המקדש שנתמשכן בעוונותינו, כנ"ל.

הסיבה שצריך המלוה לרחם על הלווה בענין המשכון

כט. ועלי־כן הזהירה התורה מאד על המלוה להקל על הלווה, בפרט בענין המשכון, כדי שעל־ידי החסד הזה שיגמל עמו, יהיה חוזר ונמשך ההתפארות, שעל־ידי־זה יחזר השפע לישראל. ועל־כן אסור לכנס לביתו לעבט עבוטו כדי שלא לפגם ביותר בבחינת ההתפארות, שהוא בתוך הבית ביותר כנ"ל, שנמשך מבחינת הבית־המקדש, עכ"ל. וזהו שכתוב בתורה (דברים כא, יא): "בחינן תעמד והאיש אשר אתה נשח בו יוציא אליך את העבט החוצה". שיש איסור למלוה להיכנס לבית הלווה לקחת את המשכון, הוא צריך לעמוד בחוץ, והלווה יוציא אליך את העבט (משכון) החוצה, כדי שלא יפגום המלוה יותר מידי בהתפארות של הלווה, בזה שהוא יכנס לבית הלווה ויקח מה שהוא רוצה, אלא צריך לשמור על כבוד והתפארות הלווה, ולתת לו שהוא יוציא לך את המשכון, ועי"ז שומרים על ההתפארות שבאה מהמשכון ובית המקדש, שהיא מתפשטת בבתי ישראל.

הסיבה שצריך לפאר ולחמם את בתי הכנסת והמדרש

ל. ונחזור לענין ראשון, שגם בזמן שהמשכון בחורבנו הוא מאיר בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ומכח זה יש בהם בחינת מקדש מעט'. דהנה בלעם הרשע אמר (במדבר כד, ה): "מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל" – אומר המדרש רבה (משפטים לא, ז) "מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל" – שני משכנות. ונקראו 'אהליך' – כשהם בנויים, ו'משכנתיך' – כשהם חרבים, עכ"ל. והנה בפסוק "מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל" – פירש רש"י: "מה טבו אהליך, מה טובו אוהל שילה ובית עולמים בישובו, שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליכם: משכנתיך. אף כשהן חרבין, לפי שהן 'משכון' עליהן, וחורבנן כפרה על הנפשות, עכ"ל. ועל זה דורשת הגמרא: 'משכנותיך ישראל' – אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, גם בזמן שנתמשכנו וכביכול הקב"ה לקח מאיתנו את המשכון, אבל עדיין יש לנו בחינת 'משכנותיך ישראל', שזה בתי כנסת ובתי מדרש שיש בכל מקום ובכל עיר ושכונה, ועל ידי שיש לנו קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות, שהם נקראים 'מקדש מעט' על ידי זה אנחנו זוכים לקבל את ההארה של המשכון.

וכיון שבתי כנסיות ובתי מדרשות בזמן הזה, הם באים מהארה שמאיר בהם המשכון – שהוא היה המקום של ההתפארות של ה' יתברך, לכן יש מצוה גדולה להדר ולפאר ולרומם את בית אלוקינו, יש כאלו שהבית שלהם יותר יפה מבית הכנסת שהם מתפללים. וצריך שיהיה להיפך, שבית הכנסת יהיה היפה ביותר.

אסור לבנות בית גבוה יותר מבית הכנסת

לא. כבר הזכרנו לעיל (אות ו) את מה שאמרה הגמ' בשבת (דף יא.) על הפסוק (עזרא ט, ט) "לרומם את בית אלהינו", שאסור לאדם לבנות בית יותר גבוה מבית הכנסת. אמר רב: כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה, שנאמר "לרומם את בית

הגאווה הזאת באה בגלל פגם הברית שלו, וכן להיפך שבגלל הגאווה שלו הוא נופל בפגם הברית, וכמו שכתוב (משלי ו, כו): "ואשת איש – נפש יקרה תצוד", "נפש יקרה" – זה מי שיש לו גאווה, ובגלל הגאווה שלו הוא נופל באיסור החמור של אשת איש – ניאוף, ואדם כזה בסוף מגיע לעניות, כמו שכתוב בתחילת הפסוק: "כי בעד אשה זונה עד כפר לחם", וכמו שכתוב שם בהמשך הפסוקים: "בן הבא אל אשת רעהו לא ינקה".

התורה מאירה לו למקומות שצריך לעשות בהם תשובה

כו. ועי"ז שזוכה לבחינת ט"ל אורות, זוכה שהם מאירים לו בעצמו, כי ע"י לימוד התורה, יודע לעשות תשובה על כל מה שצריך. אם נשאל אדם דתני, במה הוא צריך להתחזק ולעשות תשובה? הוא יענה: להתפלל יותר בכונה, לא לדבר לשון הרע, ביטול תורה, שמירת העיניים, וחיון מזה הוא חושב שהוא בסדר גמור. אבל כשאדם מתחיל ללמוד תורה, התורה מאירה לו בכל המקומות שהוא צריך לעשות בהם תשובה, ועד כדי כך – אומר רבינו – שאדם זוכה לעשות תשובת המשקל, שזה תשובה בשלמות הכי גדולה, וכל זה ע"י לימוד תורה באמירה וקול.

התפאחות המשכון גם בחורבן נמשכת לבתי ישראל

כז. דיברנו עד עתה על ההתפשטות שיש מהמשכון אל בתי כנסיות ובתי מדרשות, אכן בלקוטי הלכות מבואר חידוש יותר גדול, כי כל הבתים של ישראל יש בהם התפשטות התפארות של המשכון בתוכם, ולא רק בזמן שהמשכון היה בנוי אלא גם בחורבן, מתפשט התפארות המשכון אל בתי ישראל.

כתוב (ישעיה מד, ג): "כתפארת אדם לשבת בית". אומר רבי נתן בליקוטי הלכות (טוען ונטען ה, יד), וז"ל: החפצים של כל אדם הם בחינת התפארותו ושעשועיו, כי הם חיותו שבהם משתעשע ומתפאר. ושרש חיותם, נמשך מההתפארות שהשם־יתברך מתפאר עם כל אחד ואחד מישראל (ע' תורה י"ז), אפלו עם הגרוע שבגרועים, שממש שרש החיות והשפע של כל החפצים של כל אדם, שהם בחינת התפארותו וכו'. ועקר ההתפארות הוא בבית האדם בבחינת: "כתפארת אדם לשבת בית", כי כל בתי בני ישראל – שרשם הוא מבחינת הבית־המקדש – שרשם עקר ההתפארות של ישראל, כמו שכתוב (ישעיה סד, ז): "בית קדשנו ותפארתנו" וכו', וכן "יפה נוף משוש כל הארץ" וכו' (תהלים מח, ג). ומשם – מבית־המקדש, נמשך קיום של כל בתי בני ישראל, שרשם בחינת ההתפארות של כל אחד מישראל.

כשאדם מגיע לידי משכון – זה בחינת חורבן המשכון

כח. ועל־כן כשישראל באים לידי הלאויות (היינו שבא לידי עניות) עד שמכרחים למשכנם, זה בחינת 'חרבן בית־המקדש' שנקרא 'משכון', כי הבית־המקדש נקרא 'משכון' על שם שנתמשכן בעוונות ישראל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (שמות לח, כא): "אלה פקודי המשכון משכון" וכו', כי בזמן שהיה הבית־המקדש קיים היה כל השפע לישראל, ולא היו צריכים לשום הלאוה, כמו שכתוב (דברים טו, ו): "והלויות גוים רבים ואתה לא תלוה וכו'. והעבטת גוים רבים ואתה לא תעבט". רק על־ידי חרבן בית־המקדש, בעוונותינו הרבים,

כך יפים וכל כך קדושים, ומהם נמשכת אלינו הקדושה וזוכים ט"ל אורות של קדושה.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

אֱלֹהֵינוּ וְלִהְעֵמִיד אֶת חֶרְבְּתֵינוּ – המעמיד את החורבות ושלא יחרבו הבתים זה על ידי 'לְרוּמָם אֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ'. ואומרת הגמ': אמר רב אשי שאני עשיתי שלא חרבה 'מתא מחסיא' מהעון הזה, כי לא נתתי להם להגביה את בתיהם יותר גבוה מבית הכנסת. וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח קנ, ב), וז"ל: אין בונים בהכ"נ אלא בגבהה של עיר, ומגביהין אותו עד שיהיה גבוה מכל בתי העיר שמשתמשים בהם, עכ"ל.

ללמד זכות על מה שבונים היום יותר גבוה מבית הכנסת

לב. וצריך ללמד זכות על מה שקורה היום, שעושים בתים יותר גבוהים ומפוארים מבית הכנסת. וכבר במגן אברהם והמשנה ברורה כתוב, שהיות שהגוים בין כה בונים בתים גבוהים יותר מהבית הכנסת, ולא ניכר במה שהבית שלו גבוה יותר. אבל עדיין קשה כאן בארץ ישראל, ואפילו בשכונות חרדיות, יש בנינים גבוהים הרבה יותר מבית הכנסת.

ואולי יש לומר לימוד זכות כזה: כי מה שיש בנינים גבוהים, זה כמו שיש רחוב לאורך, יש רחוב לגובה, היום יש מגדלים של רבי קומות זה רחוב לגובה, דירות על גבי דירות. ועיקר האיסור לבנות בית יותר גבוה מבית הכנסת, זה בחלל הפנימי. ולמה? כי ככל שהחלל הפנימי שהוא גבוה יותר, הבית יפה וחשוב יותר. אבל כשמדברים על בנייני רבי קומות, קומה על קומה, יש קצת לימוד זכות, כי באמיתות בית הכנסת הוא הכי גבוה, כי יש לו גובה פנימי הכי גבוה מכל בתי העיר, ובזה מרוממים את בית אלהינו יותר מכל הבתים הפרטיים שאין להם גובה פנימי כמו בית הכנסת.

להיזהר בחלל הפנימי של הסלון

לג. היום כשרוצים לבנות סלון יפה, זה לפחות 6 מטר, שהוא כמו גובה של שתי קומות, ולכן בבית הכנסת בונים עוד יותר גבוה מבפנים, ולא רק 6, אלא לפחות 8 מטר גובה הפנימי כי זה היופי של הבניין. ועל זה ודאי צריך להקפיד, שלא יבנה אדם את הסלון ביתו יותר גבוה בחלל הפנימי מהגובה של הבית הכנסת שבעירו ושכונתו. כי היום אין לנו תירוץ שיש בתים של גוים שגבוהים יותר, כי אנחנו גרים בין יהודים, וגם בשכונות חרדיות.

בית הכנסת המגדל בשכונת בית וגן

לד. בשכונת 'בית וגן' יש בית כנסת שנקרא 'מגדל', כי הוא בנוי במגדל ששם היה מגדל המים. פעם בירושלים המקום הכי גבוה זה היה בית וגן, ואחר כך בנו את גילה שהיא יותר גבוה. עכ"פ שם בבית הכנסת המגדל, הייתה משאבה שממנה היה חוק כלים שלובים למים של כל ירושלים, ולכן דווקא שם בנו בית כנסת כדי לזכות ל'רומם את בית אלוקינו', כי זה היה המקום הכי גבוה בירושלים, ומי שיבנה יותר גבוה מזה, לא יהיה לו מים בבית, שהרי אי אפשר היה לבנות יותר גבוה מהמגדל של המים. וכך היה הרבה שנים. ובזה רואים איך עם ישראל מדקדקים במצוות.

והכל זה שייך לענין של המשכן. דווקא זה שבנו ופרקו את המשכן בכל מסע ומסע, זה מה שנותן לנו גם בגלות היום, את קדושת בית המקדש לכל בית כנסת ובית מדרש. וזוכים לבנות בתי כנסיות כל